

«Чернігівський beau monde, або Записки бібліографа»

Продовжуємо публікацію розділів з цієї книги чернігівської краснавиці Людмили Студьонової. Книга вийшла в Чернігові у 2016 році у видавництві «Десна Поліграф», як видання Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Чернігівської обласної державної адміністрації

Попередні публікації з книги – в номерах 253, 255, 260, 266, 271, 275 нашої газети.

Театральна історія

Чернігівці завжди були прихильниками театального мистецтва. Леонід Іванович Глібов свого часу писав про літній театр у ротонді, який збирав зацікавлену публіку. Попри маленьке приміщення, як зауважував письменник, тут була гарненька сцена, талановиті актори і змістовний репертуар. Грали «Сватання на Гончарівці», «До мирового», «Наталку Полтавку», французькі водевілі.

Останні не дуже подобалися Леоніду Івановичу із-за приблизного перекладу. Він вважав, що театр не може належати лише до «області увеселительних учреждений». Він має стати ареною моральнохудожньої пропаганди для народу. Зверніть увагу – не ідеологічної, а морально-художньої пропаганди. Леонід Глібов називав Чернігів найкращим містом серед інших для театральної справи.

Минули десятиліття. Революційні події сімнадцятого року

прибили до чернігівських берегів із різних територій колишньої Російської імперії представників інтелегентних професій. Був серед них Олександр Леонідович Загаров (на фото) – колишній актор і режисер МХАТу.

Із дивізією Миколи Щорса він пройшов шлях від Почепу до Унечі й від Унечі до Чернігова. За місяць після завоювання міста щорсівцями нова влада доручила Олександрові Загарову заснувати новий театр. Відкрився він 15 лютого 1919 року у пристосованому будинку Беляєва на тодішній вулиці Радянській (нині імені Шевченка). І став називатися театром імені 25 Жовтня. Труп не складно було підібрати. Адже провінційні актори теж рятувалися від жавів громадянської війни в Чернігові.

Театр Загарова проіснував до 1923 року. Дивна річ. Ніякі революційні катаклізми не в змозі були зупинити людського тягіння до мистецтва, а до театального особливо.

Одночасно із театром Загарова в Чернігові працював ляльковий театр Віктора Олександровича Швем-

бергера. Опинився він у стародавньому українському місті теж волею долі. Московський драматург, режисер і актор – він потрапив до 25-го легкого артилерійського дивізіону, сформованого в російській столиці. Підрозділ прибув в Україну. В цей час українськими просторами курсував агітпоїзд «Пам'яті жертв революції», керований Олександром Коллонтай. Ось до нього і прибився Віктор Швембергер. У кінці 1919 року вже був у Чернігові. Йому запропонували організувати державний драматичний театр. І він створив його. Разом з цим театром – Драматичну студію, а вже потім, у 1921 році, – Театр ляльок, перший професійний стаціонарний театр ляльок в Україні.

Ляльки виготовляв молодий скульптор Георгій Васильович Нерода – майбутній народний художник, член-кореспондент Академії мистецтв СРСР. Новий театр отримав стаціонарне приміщення на вісімдесят місць у центрі міста. Де саме, встановити поки що не вдалося. Влітку 1922 року Швембергер повернувся до Москви. Без нього театр проіснував ще кілька років.

У травні 1926 року народився Робітничо-селянський пересувний драматичний театр, у репертуарі якого були твори Кобзаря і класиків української драматургії. Його колектив заклали фундамент для нинішнього академічного українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка. Після війни театр довго не мав свого даху над головою. Театральному колективу виділили непристосоване приміщення на триста місць у церкві св. Петра і Павла Єлецького монастиря, де згодом розміститься читальний зал нашої бібліотеки. Ось такі бувають збіги. Кілька десятиліть він залишався єдиним професійним театральним колективом у Чернігові.

Ніхто і гадки не мав, що в нашому місті десь за лаштунками зароджується обласний державний ляльковий театр, що теж не мав свого помешкання. Тому лялькарі відкривали свій перший сезон на сцені обласної філармонії 26 листопада 1976 року виставою «Срібне копитце» за казкою Павла Бажова. Труп становили молоді талановиті актори.

А за шість років до театру прийшов режисер Геннадій Касьянов (на фото). Разом з ним – випускники Дніпропетровського театального училища. Його сміло можна назвати реформатором. Новий головний режисер багато зробив для визначення жанрових особливостей і нових систем ляльок, виховав плеяду блискучих акторів, з якими зробив те, чого ніхто не робив у лялькових театрах – Молодіжну сцену. Живі актори, а не ляльки, грали живих персонажів.

Сенсація сталася напередодні сорокової річниці Перемоги над фашистською Німеччиною. Геннадій Касьянов написав п'єсу «11 сторінок...» за двома творами, тоді вкрай популярного письменника-фронтовика Бориса Васильєва, «А зорі тут тихі» та «У списках не значився». Новаторство режисера полягало в тому, що актори зіграли не традиційно. Декорацій, як таких, не було. Скупі засоби сценографії. Обмаль речей, які лише натякали на час, коли відбувалися події. Геннадій Касьянов визначив жанр: прочитання прози на сцені.

Першого травня 1985 року зіграли виставу перед курсантами Чернігівського вищого військового авіаційного училища льотчиків. Відтоді ця дата офіційно вважається днем народження Чернігівського молодіжного театру. Завітала вистава і до нашої бібліотеки. Про те, що ми як глядачі відчули, я написала у короткій замальовці для газети «Комсомольський гарт» (1985 р., 1 червня). Цитую її повністю, нічого не виправляючи, аби не втратити враження тридцятилітньої давності:

«Нещодавно до нашої бібліотеки завітали артисти Чернігівського театру ляльок. Це було приємне і водночас дещо несподіване знайомство. Працівники бібліотеки та її відвідувачі були настроєні на зустріч з улюбленими персонажами казок. Але актори своєю грою повернули присутніх не в казковий світ дитинства, а розгорнули перед ними сторінки суворого часу Великої Вітчизняної війни. Актори О. [Олександр] Максяков, Ю. [Юлія] Матросова, Л. [Любов] Веселова, Т. [Тетяна] Салдецька, А. [Алла] Дадаш'янц, М. [Мирослава] Витрихівська емоційно і схвильовано відтворили на імprovізованій сцені образи Васкова, Рити Осяніної, Лізи Бричкіної, Жени Комелькової, Соні Гурвич, Галі Четвертак з відомої повісті Бориса Васильєва «А зорі тут тихі».

Ліризмом і боєм пройняті сцени, де діють лейтенант Плужников та дівчина Мірра з повісті цього ж автора «У списках не значився». Акторам В. [Володимир] Банюку і Т. [Тетяні] Тушич вдалося заволодіти увагою присутніх з перших хвилин показу і утримувати їх у цьому стані до кінця. Добре справився з своєю, щоправда, менш привабливою роллю О. [Олег] Шпак.

Відаючи належне творчим пошукам колективу театру ляльок, зокрема, режисера Г. [Геннадія] Касьянова, хочеться зазначити, що інсценізація двох творів в одному спектаклі дещо гальмує його динаміку. Разом з тим не можна не визнати, що театр став ініціатором цікавого починання. Ми стали свідками народження нового молодіжного театру, який, можливо, буде театром літературного твору. Актори театру ляльок продовжують шукати. І хочеться їм побажати на цьому шляху щастя та успіхів».

Звісно, наївна публікація. Однак важливо те, що нинішній Молодіжний театр, відомий далеко за межами України, робив свої перші впевнені кроки і на сцені нашої бібліотеки. Дехто з акторів, хто брав участь у тій пам'ятній виставі, відзначені престижними мистецькими преміями, званням Заслуженого артиста України.

Чернігівський Молодіжний справжній народний театр, бо виконує три умови: радість, сила і просвіта (Ромен Роллан).

Людмила СТУДЬОНОВА

Сторінками старих газет

Життя Чернігівщини 100 років тому на шпальтах газети «Красное знамя»

Старі підшивки газет зберігають сторінки історії країни, великих та маленьких населених пунктів, окремих людей. Представляємо хроніку подій на Чернігівщині за жовтень 1924 року на шпальтах газети «Красное знамя». Вона позначена як «Ежедневная рабоче-крестьянская газета Черниговщины». Публікації йшли двома мовами.

25 жовтня

«Земское училище»

Селькор Слива

До цього часу висить на школі в селі Лушниках, на Н-Сіверщині, вівіска – «земское народное училище».

Сім років існує радянська влада, в школі є завідуючий, в селі – голова, але ніхто цього не бачить.

Физическая культура.

Начало зимнего сезона

26 октября во вновь отремонтированном зале бывшей мужской гимназии состоится открытие зимнего сезона физической культуры. Губернским спортивно-техническим комитетом выработан подробный план работы на зимний сезон.

В течение зимних месяцев спортивный комитет будет по-прежнему бороться с наблюдающейся односторонностью в области физического развития и вредным увлечением занятиями на снарядах. Занятия по гимнастике обязательно будут дополнены зимними видами спорта – лыжным и конькобежным.

В этом году предполагается устроить в городе каток, на котором впервые в Чернигове будут устраиваться игры и хоккей.

В настоящее время при спортивно-техническом комитете организованы две секции – секция педагогически-физических упражнений и секция зимнего спорта.

В состав последней секции вошли лучшие работники города по физической культуре.

Чтобы пополнить знания инструкторов по физической культуре, для них организованы теоретические и практические занятия.

Підготувала в. о. начальника відділу використання інформації документів Держархіву Чернігівської області
Анна Морозова

Про що писала газета

«Деснянська правда» 75 років тому

Жовтень 1949 року.

26 жовтня

Ніжинські клінкерники випускають

черепицю

Кордюков В.

На Ніжинському клінкерному заводі освоєно виробництво черепиці. Для цього робітники заводу зробили ряд цінних вдосконалень в технологічному устаткуванні, переважно у понадурочний час.

Випущено перші партії високоякісної будівельної черепиці. Одночасно почато виробництво декоративної глазурованої черепиці.

30 жовтня

Електростанція в дитячому будинку

Кремньов П.

В Червонохутірському дитячому будинку, Холменського району, збудовано електростанцію.

Електролампочки освітлюють гуртожиток, класні кімнати, квартири вчителів та інших працівників. Електромотор рухає циркулярну пилу і крупорушку.

В дитбудинку встановлено радіовузол. Діти з великою радістю слухають голос рідної Москви, Ленінграда, Києва та інших міст Радянського Союзу.

Діє стаціонарна кіноустановка. Два рази на тиждень вихованці проглядають кращі радянські фільми.

Магазин культтоварів

Сабецький І.

В районному центрі Лосинівці відкрито магазин культтоварів. В ньому є шкільні підручники, політична та художня література, зошити для учнів.

Трудячі мають змогу купити тут музичні інструменти.

Підготувала головний спеціаліст відділу використання інформації документів Державного архіву Чернігівської області Алла Гриненко.